

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

IV son, Mart

OLIY TA'LIMDA SIRTQI TA'LIMNING MAZMUNI, SIFATI: MUAMMO VA YECHIMLAR

Gulbahor Eshmurodova

Pedagogika fanlari nomzodi, dosent

Axborot texnologiyalar va menejment universiteti

Berdiyaro Mahfuza

Ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi yo'nalishi 1-kurs magistranti,

Axborot texnologiyalar va menejment universiteti

O'zbekiston Respublikasi, Qarshi sh.

Annotatsiya: Maqola sirtqi va kunduzgi va masofaviy ta'lim shakllarning samaradorligini solishtirishga bag'ishlangan bo'lib, o'qitishning turli shakllarining xususiyatlari ko'rib chiqilgan va uzluksiz ta'lim tizimidagi sirtqi ta'limda o'z-o'zini tarbiyalash ko'nikmalari hamda qobiliyatlarni rivojlantirish zarurati sirtqi ta'limni samarali amalga oshirish uchun asos sifatida keltirilgan.

Kalit so'zlar: sirtqi, kunduzgi, masofaviy ta'lim, uzluksiz ta'lim, samaradorlik, bilimlarni nazorat qilish

Аннотация: Статья посвящена сравнению эффективности дистанционной и очной и дистанционной форм обучения, рассмотрены особенности различных форм обучения и самообразования при дистанционном обучении в системе непрерывного образования.

«Необходимость развития навыков и умений приводится в качестве основы для эффективного внедрения дистанционного обучения.

Ключевые слова: заочная, очная, дистанционное обучение, дополнительное образование, эффективность, контроль знаний.

Abstract: The article is devoted to the comparison of the effectiveness of distance and full-time and distance forms of education, discusses the characteristics of different forms of teaching and self-education in distance learning in the system of continuing education. The need to develop skills and abilities is cited as the basis for the effective implementation of distance learning.

Keywords: part-time, full-time, distance learning, continuing education, efficiency, knowledge control

Har bir ota-ona, farzandining kelajagga haqida o'ylab, qaysi ta'lim shaklida o'qitishni xususida turli o'y-fikrlarga duch keladi. Ya'ni, kunduzgimi yoki sirtqi ta'lim afzalroq?

Ta'limning kunduzgi, sirtqi (kechki), sirtqi va masofaviy o'qitish kabi ta'lim shakllari mavjud bo'lib, kunduzgi ta'lim talabaning ta'lim jarayoniga to'liq sodiqligini nazarda tutadi. Darslar odatda haftaning besh-olti kunida o'tkaziladi. Ular nazariy va amaliy turlarga bo'linadi. Ma'ruza deb nomlangan nazariy mashg'ulotlarda talabalar mavzuni tinglaydilar.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

IV son, Mart

Keyin material amaliy muammolarni hal qilish, seminarlarda laboratoriya ishlarini bajarish orqali mustahkamlanadi. Kunduzgi mashg'ulotlar etarli miqdordagi amaliy mashg'ulotlarni nazarda tutadi, bu talabaga mavzudagi bilimdagi bo'shliqlarni o'z vaqtida aniqlashga va imtihonlar boshlanishidan oldin ularni yo'q qilishga imkon beradi. Bundan tashqari, talabalar o'qituvchilar bilan doimiy muloqotda bo'lishlariga imkon beradi.

Sirtqi ta'lim shakli talabaga ish va o'qishni birlashtirish imkoniyatini beradi. Ko'pgina universitetlarda darslar ish kunining kechqurunlari va dam olish kunlari o'tkaziladi. Bu darslarga astoydil qatnashish bilan sifatli bilim olishga erishish mumkin. Talabalar yiliga ikki marta bir- birlari bilan uchrashadilar. Bir necha hafta davomida katta miqdordagi materiallarni o'zlashtiradilar, so'ng imtihonlar topshirildi.

Masofaviy shakl internet orqali o'qitishni nazarda tutadi. Barcha topshiriqlar elektron pochta orqali yuboriladi.

Ta'limning turli shakllarining kamchiliklari:

Kunduzgi ta'lim - bu klassik o'quv turi bo'lib, unda talaba butun semestr davomida ma'ruza va seminarlarga metodik ravishda qatnashadi, so'ngra sessiyada imtihonlarini topshiradi.

Kunduzgi o'qishdagi yakuniy baho joriy ballar va imtihon ballari yig'indisidan tuzilishi mumkin yoki faqat imtihonda olingan bahodan iborat bo'lishi mumkin.

Masofaviy ta'lim - davriy. Talaba unga berilgan materiallardan foydalanib o'zini tayyorlaydi, so'ngra bir oy davomida o'qiladigan ma'ruzalar kursiga qatnashadi. Masofaviy o'qitishda eng muhimi, semestr davomida asosan mustaqil ravishda tayyorgarlik ko'rgan, vaqti- vaqti bilan dars mashg'ulotlari olib borgan o'qituvchilar bilan maslahatlashgan.

Sirtqi ta'limda tahsil oladigan talaba uchun semestrning eng yuqori nuqtasi imtihon hisoblanadi.

Sirtqi ta'lim odatda kunduzgi vaqtdan kam davom etadi, chunki u uchun qisqartirilgan dasturlar taqdim etiladi, chunki ko'p sonli sirtqi talabalar shu tarzda ikkinchi ma'lumot olishadi. O'qish muddati kunduzgi bo'limga qaraganda uzoqroq. Bu ham bakalavriat, ham mutaxassislik darajalariga taalluqlidir.

Lekin, xorijiy tillarni o'rganish doimiy amaliyot va malakalarni takomillashtirishni talab qiladiganligi sababli, ba'zi bir mutaxassisliklar, masalan, xorijiy tillar va tarjima nazariyasi yo'nalishlari sirtqi o'qish orqali o'zlashtirilishi mumkin emas deb hisoblanadi, shuning uchun ko'pgina universitetlarda til mutaxassisliklari uchun sirtqi ta'lim mavjud emas.

Kunduzgi va masofaviy o'qitish o'rtasidagi aniq farqlar:

- Kunduzgi ta'lim - bu uzluksiz o'qishni nazarda tutadigan standart ta'lim shakli, sirtqi ta'lim esa davriydir;
- Kunduzgi va sirtqi ta'lim semestr davomida o'quv jarayonini tashkil etishda farq qiladi;
- Masofaviy ta'lim talabalarga parallel ravishda bir nechta faoliyat turlari bilan shug'ullanishga imkon beradi, bu kunduzgi ta'limda juda qiyin;

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

IV son, Mart

- Baʼzi mutaxassisliklar, masalan, tibbiyot yoki xorijiy til, deyarli sirtqi shaklida taqdim etilmaydi.

Sirtqi va masofaviy taʼlimning ijobiy va salbiy tomonlari:

Agar biror kishi malakali mutaxassis boʻlishga intilsa, kelajakdagi kasbini mukammal tushunishni istasa, u holda masofaviy taʼlim unlarga mos kelmaydi. Darsliklardan deyarli mustaqil oʻrganish samarali emas. Bu ayniqsa umumiy oʻrta taʼlimni tugatganlar uchun albatta.

Koʻpincha ishlaydiganlar sirtqi boʻlimlarga xujjat topshiradilar. Odatda, ular 25 yoshdan oshgan. Har kimning maqsadi har xil. Keling, bir misol keltiraylik. Siz fabrikada oddiy ishchi sifatida ishlaysiz, faqat oʻrta maxsus maʼlumotingiz bor. Professional darajada oʻsishni istagi bor edi. Demak, sizga sirtqi taʼlimda oʻqish ayni muddao. Yoki, yosh onalar, koʻp bolali otalar uchun? Bu sizga bir vaqtning oʻzida oʻqish, ishlash yoki oilaviy biznesni yuritishda yordam beradigan taʼlim shaklidir. Baʼzilar allaqachon ixtisoslikka ega boʻlib, qoʻshimcha ikkinchi oliy maʼlumot mutaxassislik uchun olish uchun sirtqi taʼlimni tanlaydilar. Shuning uchun, ular uchun ish va oʻqishni birlashtirish foydali boʻladi.

Shunday ekan, kunduzgi taʼlim shaklida oʻqiyotgan talabalar turli vaziyatlar tufayli kunduzgi taʼlimda oʻqish imkoniyat boʻlmasa, unda sirtqi taʼlim haqida oʻylashlari kerak.

Sirtqi taʼlimning asosiy ustunligi shundaki, talaba mehnat va oʻqishni birlashtira oladi. Ishlayotganlar uchun sirtqi boʻlim ish beruvchiga muhr bilan tasdiqlangan guvohnoma-chaqiriq berishi kerak. Shunda sirtqi taʼlim talabasi sessiya kunlarida ish joyiga kelishga majbur boʻlmaydi. Talaba olingan koʻnikma va bilimlarni amalda qoʻllash imkoniyatiga ega boʻladi.

Masofaviy taʼlimning ijobiy tomoni oilaviy sharoiti yoki sogʻligʻi bilan bogʻliq muammolar tufayli juda koʻp boʻsh vaqtlari boʻlmaganlar uchun qulaydir hamda ishlash uchun imkoniyat bor, shaxsiy vaqtga ham ega boʻladilar.

Ijobiy va salbiy tomonlariga qaramay, har bir inson oʻzi uchun istalgan taʼlim shaklida oʻqishni oʻzi hal qilishi kerak.

Shunday ekan, sizni qaysi taʼlimni shaklni tanlashingiz unchalik muhim boʻlmasada, asosiysi taʼlim olish, oʻrganish istagi hech qachon tark etmasin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Eshmurodova G.X. Maktab-internatlarda bolalar rivojlanishining oʻziga xos xususiyatlari, 2-son, 2024. International journal of science. Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

<http://www.worldlyjournals.com/> 18 bet.

2.Eshmurodova G.X.Problems of Training Pedagogues and Personnel in Orphanages of Uzbekistan in 1917-1941. Volume:3 Issue:10 | 2024. BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT. ISSN: 2835-3579 . Volume:3 Issue:10 | 2024 www.bjisrd.com. 242-247 bet

3.Eshmurodova G.X. 1917-1941-йилларда Ўзбекистон етимхоналарида педагог-кадрлар тайёрлаш муаммолари. Impak faktor 9.9. Kielce 2024 . Miasto Przyszłości. <https://www.miastoprzyszlosci.com/>

ISSN-L:2544-980X . 1073-1078

4. Eshmurodova G.X. Mehribonlik uylarida pedagogik muammolarning tadqiq etilishi 2024 йил № 5 сони., Ўзбекистон республикаси мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги Ўзбекистон педагогика фанлари илмий-тадқиқот институти Қорақолпоғистон филиали “Муғаллим ҳам узликсиз билимлендириў” илмий методик журналининг 2024 йил № 5 сони. 15 бет

5. Eshmurodova G.X. Bola ma'naviyatini rivojlantirishda oilaning o'rni. Termiz. 2024-yil. 5-noyabr O'zbekiston respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Termiz davlat universiteti “Uzluksiz ta'lim tizimining ustuvor vazifalari: muammolar, yechimlar va istiqbollar” mavzusida respublika ilmiy-amaliy konferensiya. <https://anjuanlar.uz/conference/347>. <https://tersu.uz/news/view/2313>. 28-34 bet.

6.Eshmurodova G.X. Oilada axloqiy me'yorlarni shakllantirishda motivatsiya va ma'naviy o'sishning psixologik omillari. Termiz. 2024-yil. 5-noyabr. O'zbekiston respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi termiz davlat universiteti “Uzluksiz ta'lim tizimining ustuvor vazifalari: muammolar, yechimlar va istiqbollar” mavzusida respublika ilmiy-amaliy konferensiya. <https://anjuanlar.uz/conference/347>

<https://tersu.uz/news/view/2313>. 34-37 bet

7.Eshmurodova G.X. Methodology of Spiritual Education in Primary Education. Published: 19 Dec 2024

American Journal of Alternative Education. ISSN: 2997-3953 (Online) Vol. 1, No. 10, Dec 2024, Available online at: <https://scientificbulletin.com/index.php/AJAE>. <https://scientificbulletin.com/index.php/AJAE/article/view/503>

8.Eshmurodova G.X. Spiritual Qualities of Primary School Students Volume 02, Issue 12, 2024 ISSN (E): 2994-9521. Excellencia –international multi-disciplinary journal of education. <https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje/article/view/2877/3333>